

lódó kérdéseivel foglalkozott. *Constantinescu* áttekintést adott a Föld (mint bolygó) kutatásában elért eredményekről, valamint a vizsgálatok főbb irányairól.

A 3.3 munkacsoport keretében beszámoltak arról, hogy az elmúlt esztendőben a dőlésmérőkkel rendszeres megfigyeléseket végeztek az árapálymozgások jellemzőinek meghatározására. E tárgykörben előrehaladás történt a mérőberendezések hitelesítése terén is.

A 3. Albizottság ülésére az Albizottság vezetője, *Vyskocil P.* részletes írásbeli beszámolót készített. A beszámoló és a tanácskozás alatti kiegészítések alapján megállapítható, hogy 1972-ben a 3. Albizottság 3.1 és 3.2 munkacsoportjában is jelentős előrehaladás történt.

A Szovjetunió sokszorosította az 1 : 10 000 000 méretarányú kéregmozgási térképeket. Szétküldését is elvégezte már a Szovjetunió Tudományos Akadémiája. Ugyancsak a Szovjetunióban folyik az 1 : 2 500 000 méretarányú kéregmozgási térkép sokszorosításra való előkészítése, amelyeket kb. ez év közepén fognak szétküldeni a résztvevő országok nemzeti bizottságainak.

A kelet-európai recens kéregmozgási térképhez tartozó rövid műszaki leírás szövegezésénél még további pontosításra van szükség. Ezt a munkát ez év május 11 és 12-én végzi el a 3.1 munkacsoport Potsdamban, *Lilienberg* (Szovjetunió) vezetésevel. Ezt követően a szöveges leírás orosz nyelvű kiadását a Szovjetunió Tudományos Akadémiája, az angol nyelvű kiadást pedig Magyarország végzi el.

Az eddigi vizsgálatokkal kapcsolatos nemzeti monográfiák elkészítésének határidejére a résztvevő országok különböző időpontokat jelöltek meg. Így

a Német Demokratikus Köztársaság 1973 végére,
Lengyelország 1974 végére,
Csehszlovákia 1974 végére,
a Szovjetunió 1975 (legkorábban) végére, és
Magyarország 1974 végére vállalta az összeállítást.

A 3.2 munkacsoport tevékenységét a tanácskozás általában pozitívan értékelte. Különösen kiemelte a Magyarországról részéről 1972 szeptemberében és 1973 februárban Budapesten megrendezett munkaülésnek, illetve kéregmozgási szimpoziumnak az eredményességét.

A beszámolási időszakban a vizsgálati poligonokon végzett munkák tartalmilag is fejlődést mutattak. A tanácskozás külön is foglalkozott a 3.23 témával (a Kárpát—Régió kéregmozgási vizsgálatával). *Boullanger* igen nagy jelentőségűnek ítélte a — magyar koordinálással — már eddig is végzett munkát. Emellett kiegészítő javaslatot tett a vizsgálati programhoz. Ezt a kiegészítést is figyelembe véve egy — Magyarország területén kiválasztandó — pontra vonatkoztatva módunk lesz összevetni az egyes tengerek partjainál elhelyezett mareográfok alapján levezetett abszolútbecsesség-értékeket és elemezni tudjuk eltéréseiket. A Kárpát—Balkán Régió kibővített feladataira tekintettel a Szovjetunió részéről *Boullanger* felajánlotta, hogy 1973 végéig ők is átadják Magyarországnak a Szovjetunióban a Balti-tenger partján és a Fekete-tenger partján elhelyezett mareográfoktól vezetett vizsgálati vonalak anyagát.

A 3.23 téma további alapozása és összehangolása érdekében a tanácskozás javasolta a téma koordinátorának, *dr. Joó Istvánnak*, hogy állítson össze egy írásbeli tájékoztatót és részletesebb programot, és ezt ez év közepéig küldje meg a résztvevőknek. Ezt az összeállítást a 3.2 munkacsoport 1973. október 15-től 21-ig Varsóban tartandó munkaülése külön is megvitatja. (A 3.2 munkacsoport varsói ülésére a jelzett időpontban Varsóban a szocialista államok geodéziai szolgálatai által szervezett geodéziai szakmai tanácskozás idején kerül sor.)

A KAPG 3. Albizottságának munkaterületén a következő rendezvényekre kerül sor 1973 hátralevő idejében, illetve 1974 folyamán:

a) 1973. május 11. és 12. NDK (Potsdam) a 3.1 munkacsoport ülése;

b) 1973. október 15-től 21-ig Lengyelország (Varsó) a 3.2 munkacsoport és a 3.2.3 téma ülése;

c) 1974. második negyedévben Lengyelország (Krakkó) a KAPG 1974. évi bizottsági ülése;

d) 1974. augusztus Svájc (Zürich) az IAG Recens Kéregmozgási Bizottságának nemzetközi kéregmozgási szimpoziuma;

e) 1974. III. negyedévben Csehszlovákia (Pozsony) kéregmozgási szimpoziium és a 3.2.3 téma megbeszélése, végül

f) 1974 végén a Szovjetunióban (Moszkva) munka-megbeszélés a kéregmozgási nemzeti monográfiák összeállítására tárgykörében.

Az ideai bukaresti KAPG tanácskozás külön is felhívta a figyelmet az 1974 őszi Svájcban megrendezendő nemzetközi kéregmozgási szimpoziumra. A szocialista államok együttes érdeke, hogy ezen a szocialista országok felkészülten, új eredményekkel és kellő létszámmal képviseltesék magukat. Erre tekintettel a tanácskozás felhívta a 3.23 téma koordinátorát, hogy a Kárpát—Balkán Régió vizsgálati anyagának gyors feldolgozása révén teremtsen meg a lehetőséget az eredményeknek a svájci tanácskozáson való ismertetésére.

A tanácskozás vázlatosan megtárgyalta a KAPG 3. Albizottságának távlati (1980-ig szóló) feladatait is.

A bukaresti KAPG tanácskozás idején lehetőségünk nyílt az Alkalmazott Geofizikai Intézetben részletesen megismerni a romániai függőleges kéregmozgási vizsgálatokat. A látogatás során viszonylag alapos tájékoztatást kaptunk a román kéregmozgási vizsgálatok állásáról, és bemutatták az újabb vizsgálatok alapján szerkesztett román kéregmozgási térképet is. A szerzett információk jelenetős segítséget nyújtanak a Kárpát—Balkán Régió területére vonatkozó anyagok együttes kiegyenlítésére való előkészítéséhez.

Dr. Joó István

Nemzetközi földrajzi és térképészeti kongresszusok Kanadában

A 22. nemzetközi földrajzi kongresszust és a Nemzetközi Földrajzi Unió közgyűlését Montrealban, 1972. augusztus 10-től 18-ig tartották. Magyar részről héttagú küldöttség vett részt rajta; köztük a MEM-OFTH részéről *dr. Radó Sándor* és *Csáti Ernő*. A Nemzetközi Földrajzi Unió 26 bizottságából csak 2 bizottságban volt Magyarország rendes tagként képviselve: *dr. Radó Sándor* a Nemzeti és Regionális Atlaszok Bizottságában, *Csáti Ernő* pedig a Földhasznosítási Térképek Bizottságában. *Radó Sándor* előadást tartott a magyar regionális atlaszokról, *Csáti Ernő* egy technológiai kutatási kísérletről és az 1 : 2 500 000 méretarányú térképről. Ezenkívül *Radó Sándor* beszámolt az utóbbi 4 év alatt — a Nemzeti és Regionális Atlaszok Bizottságának megbízásából — Magyarországon végzett munkálatokról: a népeségi térképek bibliográfiájáról, a földhasznosítási térképek bibliográfiájáról, az általa vezetett közlekedésföldrajzi albizottság munkájáról és a nemzeti és regionális atlaszoknak a Cartinform magyarországi kiadványban 1971 óta kiadott ismertetéseiről. Az elnökség a bizottságok számát csökkenteni akarta, így az Orvosföldrajzi Bizottságot is meg akarta szüntetni. Miután Magyarországon jelenik meg e bizottság témájában az egyetlen nemzetközi kiadvány (Geographia Médica), ez ellen a javaslat ellen állást foglaltunk, és sikerült a kongresszus túlnyomó többségével a bizottság további fenntartását elfogadtatni.

A Földrajzi Unió közgyűlése mind *Radó Sándor*, mind *Csáti Ernő* rendes tagságát az említett bizottságokban a következő négy évi ülészkre megerősítette. Szó volt arról, hogy a lelépő *Szaliscsre* (szovjet) elnök helyett *Radó Sándort* jelöljék a Földrajzi Unió Nemzeti és Regionális Atlaszok bizottságának (már 14 év óta rendes tagja) elnöki tisztségére, ezt azonban a Nemzetközi Térképészeti Társulásban vállalt funkciói miatt nem fogadta el. A következő nemzetközi földrajzi kongresszust és közgyűlést 1976-ban, a szovjet kormány meghívására, Moszkvában tartják meg.

Az OFTH részt vett a földrajzi kongresszus mellett szervezett nemzetközi térképészeti kiállításokon. (Az

egyik témája a nemzeti és regionális atlaszok volt, a másik általában a földrajzi és térképészeti tudományos kiadványoknak volt szentelve.) A kongresszus elnökévé a lelépő *Leszczycki* (lengyel) elnök helyett *Jean Dresch* párizsi professzor választották meg. Az elnökségben helyet foglal a Szovjetunió képviselője is (*Davitaja*). Főtitkára *Harris* chicagói professor maradt. Az USA által pártfogolt argentin *Zamorano* helyett a szocialista és a haladó országok a mexikói *Vivo Escotot* javasolták az elnökségbe, azonban sikertelenül.

*

A Nemzetközi Térképészeti Társulás 6. konferenciáját és közgyűlését 1972. augusztus 20-tól 25-ig tartották Ottawában. Magyarországot az OFTH részéről *dr. Radó Sándor* és *Csáti Ernő* képviselte. A közgyűlésen a Társulás mind a 6 bizottságában sikerült magyar tagot delegálni: a tematikus térképészeti bizottság elnökének *Radó Sándort* választották meg egyhangúlag (eddig is rendes tagja volt), az automatizálási bizottság tagja *Csáti Ernő* (OFTH-FÖMI) lett, ezenkívül levelező tagként magyar részről jelöltük és elfogadtattuk a térképészeti bizottságba és a történelmi térképészeti munkabizottságba *Stegena Lajos* professzort (ELTE), a terminológiai bizottságba *Földi Ervint* (OFTH-FÖMI), a kommunikációs bizottságba *Füsi Lajos* adjunktust (ELTE), a technológiai bizottságba *Papp-Váry Árpádot* (OFTH).

Radó Sándor a plenáris ülésen beszámolt a magyar térképészet utóbbi négy évi munkálatairól, továbbá be-terjesztette a Nemzetközi Társulás tematikus térképészeti bizottsága négy évi működéséről készült jelentést, a lelépő megbetegedett szovjet elnök helyett, ezenkívül *Földi Ervinnel* közösen megfogalmazott előadást tartott a térképi névirásról, mint a térkép egy fontos eleméről, továbbá előadást tartott *Nemes Klára* anyaga alapján az újonnan alakult térképtörténelmi munkacsoport ülésén a XVI—XVII. századbeli régi magyar térképekről. *Csáti Ernő* beszámolt a térképészeti automatizálása terén Magyarországon végzett munkáról. Ezenkívül a térképészeti magyar nemzeti bizottság nevében írásos jelentést készült a konferencia számára Magyarországról részvételéről, továbbá szetosztásra került a MEM-FÖMI által kiadott Magyar térképészeti kutatások (Hungarian Cartographical Studies 1972) című tanulmánykötet, amely általános elismerésre talált.

A következő nemzetközi térképészeti konferenciát 1974-ben (a spanyol kormány meghívására) Madridban, 1976-ban pedig Moszkvában tartják meg. Az automatizálási bizottság, magyar tagja meghívására, 1973-ban Budapesten fog összeülni.

A konferencia mellett szervezett térképtechnológiai kiállításon több kiadvánnyal Magyarország is részt vett.

A Társulás lelépő elnöke, *Szaliscsev* moszkvai professzor helyett *Robinson* professzor (USA) választották meg. A főtitkár továbbra is *Ormeling* holland professzor maradt. A közgyűlésen sikerült a szocialista és haladó országok összefogása révén az elnökség által javasolt nyugatnémet alelnök helyett lengyel alelnököt választani.

Az az interjú, melyet *Radó Sándor* a magyar térképészet jelentőségéről a Kanadai Hírügynökségnek és a Montreal Star c. napilapnak adott, számos kanadai újságban megjelent.

A két kongresszuson való részvételünk nagyban hozzájárult a magyar földrajz és térképészet nemzetközi jelentőségének hangsúlyozásához.

A Térképészeti Társulás ottawai konferenciája számára kanadai nagykövetségünk igen jól sikerült fogadást rendezett. Küldöttségünk részt vett a Földrajzi Unió által Montrealban adott fogadáson és a Térképészeti Társulás által Ottawában adott két fogadáson is.

A konferencia után a Földrajzi Unió kongresszusi elnökségének tagja és sajtófőnöke, *Trevor Lloyd* montreali professzor *Radó Sándort* háromnapos gépkocsi kirándulásra hívta meg. Ennek folyamán az Ottawa — Toronto — Niagara — Kingston — Montreal útvonalon bemutatta természeti és gazdaságföldrajzi szempontból Ontario tartomány legfontosabb részét.

Dr. Radó Sándor

A Német Demokratikus Köztársaság 3. kartográfiai szakülését 1972. aug. 31 és szept. 3. között, Schwerinben rendezték. A házigazda szerepét az NDK Műszaki Kamarájának (Kammer der Technik) Geodéziai és Kartográfiai Egyesülete töltötte be. A szakülésen 116 NDK-beli szakemberen kívül részt vettek a baráti szocialista országok kartográfiai együleteinek, intézményeinek küldöttei is. Bulgáriát, Csehszlovákiát és a Szovjetuniót 2—2, Magyarországot 3, Lengyelországot 5 küldött képviselte. Magyar részről *Gáspár János*, *dr. Halmai Róbert* és *dr. Klinghammer István* (a Geodéziai és Kartográfiai Egyesület képviselőiben) vett részt a szakülésen.

A program, amely az NDK-ban eddig megtartott két szakülés folytatását jelentette, ez évben a tematikus szaktartalom térképi ábrázolásának fejlődésével és perspektívájával foglalkozott. Az elhangzott 14 előadás az alábbi témakörökbe sorolható:

1. A kartográfiai ábrázolási és generalizálási elvek fejlettsége és jelenlegi alkalmazása a tematikus térképekre és a kiválasztott térképi elemekre vonatkozólag.

2. Az analitikus, a szintetikus és a komplex térképek; térképsorozatok a régiók komplex ábrázolására.

3. A tematikus kartográfia szabványosítási feladatai; együttműködés a népgazdaság és a kartográfia között.

Az ünnepélyes megnyitó ülésen az NDK Műszaki Kamarája az eredményes szakmai és ideológiai nevelőmunka elismeréseként bronz emléklapokkal adományozott Geodéziai és Kartográfiai Egyesületének. Az ülésszak bevezető előadásában a Német Szocialista Egységpárt VIII. kongresszusa utáni feladatokat jelölték ki a kartográfia munkaterületeire.

Nischan, H. (KDT, Potsdam) előadásában a kartográfiai ábrázolási módszerek hasznosításáról beszélt a tematikus szaktartalom visszaadásában.

Friedrich, D. (KDT, Potsdam) referátuma a térképi tartalom információelméleti kutatásainak jelenlegi helyzetéről szölt.

Groppler, A. (KDT, Potsdam) a tematikus felvételi térképek komplex ábrázolását ismertette a növényzeti elemek és a talajfedettség vonatkozásában.

Rösner, W. (KDT, Lipcse) a komplex térképműveket mint a területi tervezés információs- és munkaeszközét mutatta be, Lipcse körzet tervezési atlaszában példáján.

Dr. Danert, E. (KDT, Potsdam) a topográfiai vonatkozású alapoknak a tematikus kartográfia számára szükségessé egységesítésére mutatott rá. Az előadást *Roubitschek professzor (Halle)* a „tervezési térkép” problémájának tisztázásával egészítette ki.

Dr. Martinek, M. (CVTS, Prága) „A kartográfia, mint az információk kommunikációs eszköze” című — 1971-ben Budapesten is előadott — tanulmányát a szerző távollétében ismertették. Az előadáshoz *dr. Kellner (Moszkva)* szölt hozzá.

Dr. Töpfer (KDT, Drezda) „A térképhasználat problémái” című előadását — a szerző távollétében — *Becker* ismertette.

Brunner, H. (KDT, Drezda) a reliefenergia-meghatározás és ábrázolás új módszereiről beszélt.

Dr. Stams, W. (KDT, Drezda) a településhálózat értelmezésének és ábrázolásának kartográfiai módszereiről írt tanulmányát a szerző távollétében olvasták fel. Az előadáshoz *Lehmann professzor (Lipcse)* értékes megjegyzéseket fűzött.

Dr. Klinghammer I. (GKE, Budapest) előadásában a gazdasági térképek automatizált készítésére vonatkozó magyar kutatásokat ismertette.

Clauss, C. (Halle) a tervezési térképek szerkesztési problémáinak és grafikus ábrázolásának kérdéseiről beszélt, a közlekedési térképek példáját véve alapul.

Dr. Haack, E. (KDT, Berlin) előadását a szerző távollétében ismertették „A földrajzi nevek írása az NDK térképein” címmel.

A szakülés keretében kiállítást is rendeztek. Itt mutatták be az előadásokhoz felhasznált térképműveket, utasításokat és szakirodalmi forrásmunkákat — köztük magyar szerzők (*dr. Radó, dr. Laczkó, dr. Papp-Váry és Erdős*) tanulmányait is.